

Liselerde Okuyan Öğrencilerin Okul Müdürüne İlişkin Metaforik Algıları

Osman ASLAN^{1*}, Arda BİLGİLİ¹, A.Vahap KAYA¹

¹ Antalya Erünel Sosyal Bilimler Lisesi, Antalya, Türkiye.
* email: a.vahapkaya@hotmail.com

Geliş Tarihi: 14.03.2018 Kabul Tarihi: 20.06.2018

ÖZET: Bu araştırma, liselerde okuyan öğrencilerin okul müdürlerine ilişkin düşüncelerini metaforlar aracılığıyla tespit ederken aynı zamanda Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde okul müdürü görev ve sorumluluklarına ilişkin tanımlamalar ile öğrencilerin okul müdürleri algıları arasında uygunluk olup olmadığını belirlemeye çalışmıştır. Bu amaçla katılımcı öğrencilere “Okul müdürü benzer; çünkü” gibi yarı yapılandırılmış bir sorunun altına elli (50) metafordan oluşan örnek bir tablo sunulmuştur. Katılımcılar, 2017–2018 eğitim öğretim yılında Antalya’da bulunan liselerde okuyan öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmada farklı okul türleri dikkate alınarak çeşitlilik sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın sağlıklı yürütülebilmesi için İl Millî Eğitim Müdürlüğü’nden izinler alınmıştır.

Araştırmadan ulaşılan sonuçlara göre katılımcıların okul müdürlerine ilişkin genel algıları olumsuzdur. Bütün katılımcılar tarafından ortak olarak en fazla sayıda üretilen 10 metafor sırasıyla; Disiplin Makinesi, Öğretim Lideri, Gardiyan, Teknik Direktör, Diktatör, Otoriter Güç, Beyin, Kral, Çoban, Gemi Kaptanı olmuştur. Metaforların kategorik olarak sınıflandırılması sonucu “sert ve baskıcı olma, kategorisinde en fazla sayıda metafor tercihi bulunmuşlardır. Katılımcılar, en az “aydınlatıcılık”, “değerli varlık olma” ve “yetiştiren şekli veren” kategorilerinde metafor üretmişlerdir.

Anahtar kelimeler: Metafor, metaforik algı, okul müdürü, yönetmelik.

METAPHORICAL PERCEPTIONS OF HIGH SCHOOL STUDENTS REGARDING SCHOOL PRINCIPAL

ABSTRACT: This research tried to determine the perceptions of school principals regarding the school principals through the metaphors and also to determine whether the definitions related to the duties and responsibilities of the school principals are in accordance with the perceptions of the school principals perceptions in the Regulation of the Ministry of Education secondary education institutions.

For this purpose, the participating students, “Director of the school similar;” a sample table of fifty (50) metaphors is presented under a semi-structured problem. The participants consist of high schools in Antalya in 2017 – 2018 academic year. In this study, different types of schools were taken into consideration. Permission has been obtained from the Provincial Directorate of National Education to carry out the research in a healthy way.

According to the results obtained from the survey, the general perceptions of the school principals of the participants are negative. Among the 10 metaphors produced by all participants, the highest number was the discipline Machine, Teaching Leader, Keeper, Technical Director, Dictator, Authoritarian Power, Brain, King, Shepherd, Ship Captain, Respectively. As a result of categorical classification of metaphors “being hard and oppressive”, have been preferred most The participants produced metaphors in categories such as “enlightenment”, “being valuable” and “educating”.

Keywords: Metaphor, metaphoric perception, school principal, regulation.

1. GİRİŞ

Ortaöğretim kurumları yönetmeliğinde, kurumdan birinci dereceden sorumlu kişi olarak okul müdürlerinden, temel demokratik değerler ile donanmış, araştırma, sorgulama, eleştirel düşünme, problem çözme ve karar verme becerileri gelişmiş, insan haklarına saygılı, mutlu bireyler yetiştirmeleri beklenir. Bu beklentinin beraberinde getirdiği görev ve sorumluluklar doğrultusunda ortaöğretim kurumları yönetmeliğindeki hükümlere göre her okulda çalışmalar yapılmakta ve değerlendirilmektedir. Ancak okul müdürlerinin yönetmeliğe uygun olduğunu düşündüğü bir takım uygulamalar, öğrenciler tarafından farklı bir biçimde algılanmaktadır. Algılar öğrenciden öğrenciye, okuldan okul değişiklik gösterse de ağırlıklı olarak ifade biçimleri arasında benzerlikler de vardır. Okul müdürlerinin davranış biçimlerinden, okul içi kararlarına, iletişim kurma yöntemlerinden, tutum ve alışkanlıklarına kadar çok yönlü bu değerlendirmeler ise genellikle bir metafor şeklinde olmaktadır.

Okul Müdürleri

Eğitim, insana dönük bir hizmet; okul, eğitim hizmetini üreten bir örgüt ve yapı; eğitim ve okul yönetimi de uygulamalı ve disiplinler arası insani bir çalışma alanı olarak tanımlanır. Okul yönetimi, okulun amaçlarını gerçekleştirmek için başkalarıyla birlikte çalışma ve iş yapabilme sürecidir. Bir başka ifadeyle okul müdürleri, görev yaptıkları okulların amaçlarını gerçekleştirmek ve okulun etkililiğini en üst düzeye çıkarmak için çaba harcayan, okulun gelişimi için gerekli kaynakları sağlamaya çalışan, çalışanlarını geliştirmeye yönelik faaliyetler düzenleyen lider kişilerdir (Turan *vd.* 2012; 64).

Okul müdürlerinin her türlü yönetim faaliyeti sırasında sürekli etkileşim halinde bulunduğu kişilerin başında öğrenciler gelmektedir. Bu etkileşim öğrencilerin, çevrelerindeki her şey gibi okul müdürleriyle ilgili zihinlerinde algılar oluşturacaktır. Bu algıların niteliği bireylerle okul müdürlerinin ilişkilerinin yönünü ve niteliğini belirleyecek, daha da önemlisi eğitim-öğretim faaliyetlerinin kalitesini doğrudan etkileyecektir. Öğrenciler okullarda sadece çeşitli bilgi ve beceriler öğrenmezler. Değerler, görüşler ve davranışlar da öğrenirler ve bunların öğrencinin kişiliği üzerindeki etkisi bilgi ve becerilerin etkisinden daha az değildir. Esasen okul yöneticilerinin bulunduğu statü ve makamın onlara verdiği güçten çok daha önemlisi, üyesi oldukları insan gruplarının onlara verdikleri önem ve değerlerdir. Okul yöneticilerin çeşitli durumlarda gösterdikleri farklı davranışlar, doğrudan ilişki içerisinde oldukları gruplar tarafından algılanır, izlenir ve anlamlandırılırlar. Zihinlerde oluşan algılama ve anlamlandırmalar bir şekilde ifade edildiklerinde karşıdaki insanlar tarafından fark edilebilirler. Zihinsel algıları ifade etmenin çok çeşitli yolları vardır ve bu farklı anlamlandırma ve ifade etme biçimlerinden bir tanesi de öğrenci çizimidir (Yalçın ve Erginer 2014; 274).

Günümüzde müdürlerden okula düşük motivasyonla gelen öğrenci ve öğretmenleri güdüleyerek öğrenmenin gerçekleşmesini sağlamaları ve yönetsel olarak iyi bir okul ortamı yaratmaları beklenmektedir. Okul müdürünün rollerini örgütteki insanların bilgi ve becerilerini zenginleştirmek,

bunların geliştirilmesi gerektiği yönünde kültür oluşturmak, örgütün değişik birimlerini verimlilik esasında bir arada tutmak ve örgütte çalışan bireylerin yaptıkları konusunda hesap verebilirlik kültürünü hâkim kılmak olarak özetlemektedir (Balyer 2012; 76).

Okul müdürlerinin her türlü yönetim faaliyeti sırasında sürekli etkileşim halinde bulunduğu kişilerin başında öğrenciler gelmektedir. Bu etkileşim öğrencilerin, çevrelerindeki her şey gibi okul müdürleriyle ilgili zihinlerinde algılar oluşturacaktır. Bu algıların niteliği bireylerle okul müdürlerinin ilişkilerinin yönünü ve niteliğini belirleyecek, daha da önemlisi eğitim-öğretim faaliyetlerinin kalitesini doğrudan etkileyecektir. Öğrenciler okullarda sadece çeşitli bilgi ve beceriler öğrenmezler. Değerler, görüşler ve davranışlar da öğrenirler ve bunların öğrencinin kişiliği üzerindeki etkisi bilgi ve becerilerin etkisinden daha az değildir. Esasen okul yöneticilerinin bulunduğu statü ve makamın onlara verdiği güçten çok daha önemlisi, üyesi oldukları insan gruplarının onlara verdikleri önem ve değerlerdir. Okul yöneticilerin çeşitli durumlarda gösterdikleri farklı davranışlar, doğrudan ilişki içerisinde oldukları gruplar tarafından algılanır, izlenir ve anlamlandırılırlar (Yalçın ve Erginer 2014; 274).

Metafor

Türkçede mecaz, eğretilme, istiare, benzetme gibi anlamlara gelen metafor; bir kavramsal ifadeyi başka bir kavramsal ifade ile anlatmak olarak tanımlanmıştır (Yalçın 2011; 6)

Metafor, Yunanca karşılığı “metapherein” sözcüğü “taşımak”, “aktarmak” anlamına gelirken günümüzde iki nesne, olay veya ilişki arasındaki paralel/benzer ilişkiler biçiminde kullanılmaktadır. Metafor bir kavramın, durumun ya da nesnenin doğrudan kendisiyle değil, bir başka kavram ya da nesne kullanılarak dolaylı yoldan anlatılmasıdır. Kısaca metafor bir şeyi başka bir terimle açıklamadır (Marshall 2010, Akt. Akbaba ve Apaydın 2013; 330).

Günlük hayatımızda olduğu kadar eğitim alanında da sıklıkla kullanılan metaforik düşünme anlayışı öğrencilere; kendi araştırmaları için yeni fikirler oluşturmalarında ve diğer yaratıcı çalışmalar için olduğu kadar karmaşık kavramları öğrenmelerinde de yardımcı olmaktadır. Metaforlar hakkında yazmak ve konuşmak okuma ve tartışma yoluyla araştırılacak olan konular hakkında soru sormalarını sağlamaktadır (Kalyoncu 2013; 91).

Metaforların kullanım alanları son zamanlarda oldukça genişlemiştir. Metaforlar artık sosyal ortamlardaki yapılan işlere rehberlik etmekte; inançları, değerleri ve tutumları şekillendirmektedir. Ayrıca metaforlar örgütsel süreçlerin ifade edilmesinde, örgütsel yaşamın oluşturulmasında ve ifadesinde de kullanılmaktadır.

Bunlarla beraber dilbilimciler dilin kullanımı ve bir olgunun anlatılmasında metafor kullanmak zorunda olduklarını, örgütlerin yönetiminde örgütün çeşitli yönlerinin karakterize edilmesinde metaforların kullanılmasını tartışmaktadırlar (Çobanoğlu ve Gökalp 2015; 281).

Eğitim öğretim içindeki hemen hemen bütün kavramlar üzerinde metaforik inceleme ve araştırmalar yapılmıştır. Özellikle okul müdürlerinin rolleri, sosyal rolleri, kimliksel dönüşümleri ve sorumlulukları üzerine ciddi çalışmalar

yapılmıştır. İlköğretim birinci kademedeki öğrenci, öğretmen ve öğretmen adaylarının “okul” kavramına yönelik metafor algıları Sabuncu (2008) tarafından, sınıf öğretmenlerinin öğretmen kavramına ait metafor algıları Ekiz ve Koçyiğit (2012) tarafından incelenmiştir (Çobanoğlu ve Gökalp 2015; 281).

Öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin “müdür” kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin görüşleri Cerit (2008) tarafından, öğretmen ve öğrencilerin öğretmen, disiplin, müdür, sınıf kuralları, ödül ve ceza kavramlarına ilişkin metafor algıları ise Turhan ve Yaraş (2013) tarafından incelenmiştir.

Yine okul müdürüne ilişkin bir başka çalışmada Yalçın ve Erginer tarafından (2012) “İlköğretim Okullarında Okul Müdürüne İlişkin Metaforik Algılar” incelenmiştir. “Okul müdürlerinin; öğrencilik, öğretmenlik ve müdürlük dönemlerindeki okul yöneticiliğine ilişkin metaforik algıları” adıyla Koçak (2011) tarafından yüksek lisans tezi hazırlanmıştır. “İlköğretim Okullarında Okul Müdürüne İlişkin Metaforik Algılar” başlığı altında Yalçın (2011) tarafından yüksek lisans çalışması yapılmıştır.

Yine bir başka tez Dönmez (2008) tarafından “Türk Eğitim Sisteminde Kullanılan Yönetici Metaforları” adıyla yazılmıştır (Çobanoğlu ve Gökalp 2015; 281).

Yöneticiler yönettikleri ile çok yakın bir ilişki içindedirler. Bu ilişki okullarda müdürler ile öğretmenler arasında da yoğun biçimde yaşanmaktadır. Yöneticiler kurumlarındaki çalışanlarının düşüncelerini, duygularını, değer yargılarını, inançlarını ve davranışlarını etkileyerek ve yönlendirerek liderlik özelliklerini ortaya koyarlar (Tahaoglu ve Gedikoğlu 2009). Okul müdürleri kurumlarında yeni göreve başlayacak öğretmenlerin müdürlük makamı ve bu makamda bulunanlar için nasıl bir algı içerisinde olduklarını bilmesi önem arz etmektedir (Çobanoğlu ve Gökalp 2015; 281).

Eğitim- öğretim sürecinde metaforlar farklı amaçlarla kullanılmaktadır. Bu kullanım sürecinde metaforların birçok yararlarından söz edilebilir. Bu yarardan bazıları şu şekilde sıralanabilir;

1. Eğitim alanında da anlaşılmayan, anlaşılması zor olan konularda veya bazı kavram, algı ve tutumları daha anlaşılır ifade etmede kullanılabilir (Arslan ve Bayrakçı, 2006).
2. Bireylerin soyut veya karmaşık olan olguları daha somut veya tecrübe edilen olgularla karşılaştırmalarını ve bu sayede de bilinmeyen olgulara ilişkin anlayış geliştirmelerini sağlarlar.
3. Metaforlar kişilerin zihinlerindeki kavram izlerini, kavramlarla ilgili olmayan başka kelimelerle belirleyebilme olanağı sağlar. Bunun yanında tartışma ve araştırma aracı olarak kullanılabilir bir kavramdır.
4. Gerçekliği, bilgiyi kavramada alternatif yorum getiren mekanizma; bilgiyi farklı bir şekilde ele alma biçimi, bilgiyi üretme yolunda bir araçtır.
5. Metaforlar açık anlamda olduğu müddetçe ayrıntılı bir şekilde, kavramların altında yatan benzerlikleri manaları ifade edilebilir, nitelendirebilirler.
6. Metafor kullanımı, genel olarak dünyayı kavrayışımıza yardım eden bir düşünme ve görme biçimidir.

7. Metaforlar, analiz edilmek istenen kavramlarının nasıl algılandığını ortaya çıkarmaya katkı sağlar (Akt., Korkmaz ve Bağçeci 2013; 190)

2. MATERYAL VE METOT

Bu bölümde araştırma modeli, araştırmanın katılımcıları, verilerin toplanması, verilerin çözümlenmesine yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Liselerde okuyan öğrencilerin okul müdürü kavramına yönelik kullandıkları metaforları ortaya çıkarmayı amaçlayan bu araştırma nitel bir araştırmadır.

Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama araçlarının kullanıldığı, algı ve olayların doğal seyri içerisinde gerçekçi ve bir bütün olarak ortaya konmasını amaçlayan bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek 2005, 39).

Araştırmanın verileri metaforlar aracılığıyla toplanmıştır.

Araştırmanın Katılımcıları

Araştırmanın katılımcıları, 2017 – 2018 eğitim öğretim yılında Antalya’da bulunan liselerde okuyan öğrencilerden oluşmaktadır. Araştırmada farklı okul türleri dikkate alınarak çeşitlilik sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmanın sağlıklı yürütülebilmesi için İl Milli Eğitim Müdürlüğünden izinler alınmıştır. Araştırmanın katılımcılarını oluşturan öğrenci ve okul türleriyle ilgili bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Veri Toplama Aracının Hazırlanması

Araştırmanın veri toplama aracını hazırlarken benzer çalışmalara bakıldığında metafor araştırmalarında veri toplamak için kullanılan yöntemlerin genellikle üç yöntem üzerinde yoğunlaştığı görülmüştür.

1. Yarı yapılandırılmış sorular sormuştur (okul müdürü benzer; çünkü).
2. Araştırılan konuya ilişkin metafor listesi verip, katılımcıların tercih ettikleri metaforları seçmeleri istenirken son bir seçenek olarak liste dışında da metafor üretmelerinin önünü açmak için “diğer” seçeneğine yer verilmiştir.
3. Gözlem ve görüşme yoluna gidilmiştir.

Bu araştırmaların incelenmesi sonucunda katılımcıların okul müdürü kavramına yönelik metaforlarını ortaya çıkarmak için, “Okul müdürü benzer; çünkü” gibi yarı yapılandırılmış bir sorunun altına elli (50) metafordan oluşan örnek bir tablo sunulmuştur. “Okul müdürü benzer; çünkü” cümlesini tamamlayarak okul müdürü ile ilgili düşüncelerini yansıtan metaforları katılımcılara örnek bir metafor listesi verilmiş ve uygun olan metaforu bu listeden seçerek yine, “Okul müdürü benzer; çünkü” cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Katılımcılara sunulan örnek metafor listesi en çok üretilen metaforlar ve benzer çalışmalarda elde edilen metaforlar kullanılarak oluşturulmuştur.

Tablo 1. Öğrencilerin cinsiyet ve okul türlerine göre sayıları

Okulun Adı ve Türü	Kız	Erkek	Toplam
Sosyal Bilimler Lisesi	74	77	151
Fen Lisesi	24	25	49
Anadolu Lisesi	21	32	53
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	38	24	62
Anadolu İmam Hatip Lisesi	0	65	65
	157	223	380

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların beş farklı okul türünde okudukları ve % 41'inin kız, % 59'unun erkek olduğu toplam 380 öğrenci olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracının Uygulanması

Veri toplama aracı 2017 yılı Kasım ve Aralık aylarında uygulanmıştır. Veri toplama aracı Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan izin doğrultusunda uygulanmıştır. Uygulama beş farklı okul türünde yapılan uygulamaya tesadüfî örnekleme yoluyla toplam 435 öğrencinin katılmış olup bunlar arasından eksik veya değerlendirme biçimine uymayan cevaplar çıkarıldıktan sonra geriye kalan 380 öğrencinin anketleri analiz edilmiştir.

Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada, toplanan veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. İçerik analizinde temel amaç, araştırma sonucunda elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için yapılan işlem ise, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek 2005; 227).

Belirtme Sıklığı – Yüzdelerin Hesaplanması ve Bulguların Yorumlanması

Bu aşamada her bir kavramsal kategoriye ve bu kategorilere ait metaforları üreten öğrenci sayıları ile yüzdeleri hesaplanmış, tablolar oluşturulmuş, katılımcıların ürettikleri metaforları içeren cümlelerden elde edilen sonuçlar kullanılarak değerlendirmeler ve yorumlar yapılmıştır. Katılımcıların ürettikleri metafor sayılarının yüzdeleri hesaplanırken, her bir katılımcı türünün kendi içerisinde yüzdesi hesaplanmıştır.

3. BULGULAR

Öğrencilerin okul müdürü kavramına ilişkin ürettikleri metaforlar farklı kavramsal kategoriler halinde incelenmiş, her kategoriye dahil olan metaforlar tablolar halinde gösterilmiştir. Ayrıca katılımcıların ürettikleri metaforlar ile ilgili cümlelerinden örneklere yer verilmiştir.

Araştırma verileri incelendiğinde katılımcıların “okul müdürü” kavramına ilişkin çok sayıda metafor ürettikleri görülmüştür. Katılımcılar “okul müdürü” kavramına ilişkin toplam 65 adet metafor üretmiştir (Tablo 2).

Katılımcılar, en az “aydınlatıcılık”, “değerli varlık olma” ve “yetiştiren şekli veren” kategorilerinde metafor üretmişlerdir (Tablo 3 ve 4).

Tablo 2. Öğrencilerin Ürettikleri Metafor Örnekleri ve Dağılımları

METAFORLAR	F	%	METAFORLAR	F	%
DİSİPLİN MAKİNESİ	52	%13,6	SİNİR KÜPÜ	3	%0,7
ÖĞRETİM LİDERİ	25	%6,5	ANA-BABA	3	%0,7
GARDİYAN	25	%6,5	ARKADAŞ	3	%0,7
TEKNİK DİREKTÖR	16	%4,2	ÇİÇEK	3	%0,7
DİKTATÖR	14	%3,9	HÂKİM	3	%0,7
OTORİTER GÜÇ	13	%3,4	HAMAL	3	%0,7
BEYİN	13	%3,4	TAŞ	2	%0,5
KRAL	13	%3,4	KALP	2	%0,5
ÇOBAN	12	%3,1	EĞİTİM İŞÇİSİ	2	%0,5
GEMİ KAPTANI	12	%3,1	AĞAÇ	2	%0,5
LİDER	11	%2,8	DEDE	2	%0,5
BAŞBAKAN	11	%2,8	ROL MODELİ	2	%0,5

KOMUTAN	11	%2, 8	ORKESTRA ŞEFİ	2	%0, 5
DİKEN	10	%2, 6	ŞOFÖR	1	%0, 2
TİYATROCU	10	%2, 6	MELEK	1	%0, 2
TAKIM KAPTANI	8	%2, 1	ASLAN	1	%0, 2
ARI	7	%1, 8	DOKTOR	1	%0, 2
TERAZİ	6	%1, 5	ÖĞRENCİ SAVUNUCUSU	1	%0, 2
ORGANİZATÖR	6	%1, 5	KOLAYLAŞTIRICI	1	%0, 2
AĞACIN KÖKÜ	6	%1, 5	BELEDİYE BAŞKANI	1	%0, 2
KARINCA	5	%1, 3	AYÇİÇEĞİ	1	%0, 2
ROBOT	5	%1, 3	DEDEKTİF	1	%0, 2
PATRON	5	%1, 3	PADİŞAH	1	%0, 2
BABA	5	%1, 3	TEKNOLOJİK ALET	1	%0, 2
BAHÇIVAN	5	%1, 3	REKLAM AJANS MÜDÜRÜ	1	%0, 2
TOPLUMUN AYNASI	5	%1, 3	İŞKENCECİ BAŞI	1	%0, 2
PROGRAM YÖNETİCİSİ	4	%1, 05	HAPİSHANE MÜDÜRÜ	1	%0, 2
HÜCRE ÇEKİRDEĞİ	4	%1, 05	RESSAM	1	%0, 2
BİLGİSAYAR	4	%1, 05	CUMHURBAŞKANI	1	%0, 2
KİTAP	4	%1, 05	MUM	1	%0, 2
AİLE REİSİ	4	%1, 05	ÜLKE BAŞKANI	1	%0, 2
GÜNEŞ	3	%0, 7	TOPLAM	380	%100

Tablo 3. Metaforların Kategorilere Göre Dağılımı

KATEGORİLER	METAFORLAR	F	%
Koruyuculuk ve Güven Vericilik	Baba, Ağaç, Aile Reisi, Çoban, Ana, Baba, Dede	33	8,2
Yönlendiricilik ve Yol Göstericilik	Orkestra Şefi, Rol Modeli, Polis, Lokomotif, Şoför, Gemi Kaptanı, Takım Kaptanı, Teknik Direktör, Lider	51	12,9
Yönetim Odağı Olma	Başbakan, Hücre Çekirdeği, Kral	29	7,6
Olumsuzluk Unsuru Olma	Canavar, Diken, Şeytan, Paragöz, Taş, Diktatör, Sinir Küpü	24	5,9
Değerli Varlık Olma	Çiçek, Melek	4	0,9
Güç Unsuru Olma	Otoriter Güç, Komutan, Patron, Aslan	32	7,7
Çok Çalışan Bir Varlık Olma	Bilgisayar, Karınca, Arı	9	2,35
Bilginin Kaynağı ve Aktarıcısı Olma	Kitap, Beyin, Program Yöneticisi	19	4,45
Sert ve Baskıcı Olma	Disiplin Makinesi, Gardiyan	77	20,1
Aydınlatıcılık	Güneş	3	0,7
Sorun Çözücü Olma	Doktor, Arkadaş	4	0,9
Değişken Bir Varlık Olma	Bukalemun, tiyatrocü	11	2,6
Mekanikleşmiş Bir Varlık Olma	Papağan, Robot	8	2,0
Adalet Sağlayıcılık	Hâkim, Terazi	9	2,2
Birleştirici-Bir araya Getirme	Organizatör	6	1,5
Öğretim Unsuru Olma	Eğitim İşçisi, Öğretim Lideri	27	7,0
Vazgeçilmez Olma	Kalp, Ağacın Kökü	8	2,0
Yetiştiren Şekil Veren	Bahçıvan	4	1,05
Toplam		358	90,4

Tablo 4. Elli Metafor Dışında Katılımcılar Tarafından Üretilen Metaforlar

METAFORLAR	F	%
DİKTATÖR	14	3,9
BELEDİYE BAŞKANI	1	0,3
AYÇİÇEĞİ	1	0,3
DEDEKTİF	1	0,3
PADİŞAH	1	0,3
TEKNOLOJİK BİR ALET	1	0,3
REKLAM AJANS MÜDÜRÜ	1	0,3
İŞKENCECİ BAŞI	1	0,3
HAPISHANE MÜDÜRÜ	1	0,3
Toplam	22	6,3

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bütün katılımcılar tarafından ortak olarak en fazla sayıda üretilen 10 metafor sırasıyla; Disiplin Makinesi, Öğretim Lideri, Gardiyan, Teknik Direktör, Diktatör, Otoriter Güç, Beyin, Kral, Çoban, Gemi Kaptanı olmuştur. Okul müdürünü bu on metaforla niteleyen öğrenci sayısı 183 olarak tespit edilmiştir. Olumluluk ve olumsuzluk açısından bu ilk on metaforun yorumu yapıldığında 104 öğrencinin olumsuzluk metaforunu tercih ettiği, 79 öğrencinin olumlu metaforu seçtikleri ortaya çıkmıştır.

Tüm katılımcılar tarafından en fazla sayıda üretilen metaforlar incelendiğinde olumsuz metaforların olumlu metaforlardan sayıca ve oranı itibariyle daha fazla olduklarıdır.

Katılımcılara sunulan metafor listesi dışında diğer başlığı altında öğrenciler tarafından en çok üretilen metafor "Diktatör" olmuştur.

Katılımcıların sırasıyla, "sert ve baskıcı olma, "yönlendiricilik ve yol göstericilik, güç unsuru olma ve "koruyucu ve güven vericilik", kategorilerinde en fazla sayıda metafor ürettikleri sonucuna varılmıştır.

Katılımcıların okul müdürlerine ilişkin genel algılarının olumsuz olduğu görülmüştür. Okul müdürleri çoğunlukla "disiplin makinesi" ve "gardiyan" olumsuz (sert ve baskıcı) metaforu olarak nitelendirilmişlerdir.

Metaforlardan yola çıkıldığında öğrencilerin okul müdürleri hakkındaki algılarının ortaöğretim kurumları yönetmeliğinde işaret edilen "temel demokratik değerler ile donanmış, araştırma, sorgulama, eleştirel düşünme, problem çözme ve karar verme becerileri gelişmiş, insan haklarına saygılı, mutlu bireyler yetiştirme" beklentisiyle örtüşmediği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Yönlendiricilik ve yol göstericilik kategorisi 9 ayrı metaforla sayı olarak en çok metaforun seçildiği kategori olmasına rağmen bu kategori "sert ve baskıcı olma" kategorisinden sonra gelmiştir. Bu kategori en az metaforun üretildiği kategori olmasına rağmen tüm kategoriler içinde en fazla orana sahiptir.

Okul müdürlerinin yönetmeliklerdeki tanımı ile öğrenci algısı arasında bir benzerlikten çok farklılıktan söz etmeye imkan veren metaforlar ortaya çıkmıştır. Buna göre;

"Müdür, görevinde sevgi ve saygıya dayalı, uyumlu, güven verici, örnek tutum ve davranış içinde bulunur; mevzuatın kendisine verdiği yetkileri kullanır, " yönetmelik ifadesi ile öğrencilerin ürettikleri metaforlar arasında bir örtüşmeden söz edilemez.

Öğrenciler tarafından üretilen metaforlar ile okul müdürünün "öğrencilere, asgari ortak bir genel kültür verilerek onlarda kişi ve toplum sorunlarını tanıma ve çözüm yollarını arama; ülkenin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasına katkıda bulunma bilinci kazandırılır, " yönetmelik maddesi arasında beklenen bir örtüşme söz konusu olmamıştır.

"Yönlendiricilik ve yol göstericilik" metafor kategorisindeki oranın yüksek olması nedeniyle öğrencilerin okul müdürlerini "Yönetici ve öğretmenlerin, eğitim öğretimle ilgili gelişme ve yeniliklere açık olması, eğitim liderliği yapması sağlanır, " yönetmelik maddesine yakın davranışlara sahip oldukları algısı taşımaktadırlar.

"Eğitim ve öğretim sürecinde; bilimsel düşünce esas alınarak, üretkenlik, insan ve doğa sevgisi, estetik anlayışın geliştirilmesi sağlanır, " yönetmelik maddesine en yakın metafor kategorisi "aydınlaticılık" oranı oldukça düşük olmuştur.

"Yetki ve sorumlulukların paylaşımında, iletişim kanalları açık tutulur." Yönetmelik maddesi ile metafor kategoriler içinde "sert ve baskıcı olma" ile "güç unsuru olma" kategorilerindeki oranın çok yüksek olması okul müdürlerinin bu maddeye uygun bir nitelikten uzak oldukları sonucu ortaya çıkmıştır.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlardan yararlanılarak okul müdürlerinin sahip olması gereken niteliklerin yönetmeliklerdeki ifadelerle sınırlı kalmaması için milli eğitim bakanlığı tarafından konuyla ilgili seminer çalışmalarını yürütülebilir.

Bu ve benzeri araştırma sonuçları okul müdürleri ile paylaşarak özeleştirinin yapıp yapılamayacağına ilişkin fikirler ortaya çıkarılabilir.

Araştırma sonucunda “okul müdürü” kavramına yönelik benzetmelerdeki olumsuz algının olduğu görülmüştür. Bu durumu orta çıkaran nedenler üzerinde tartışma ortamları oluşturulabilir.

Bu ve benzeri araştırma sonuçları uzmanlar tarafından incelenerek okul yöneticisi atama ve yetiştirme çalışmalarına ilişkin yeni çalışmalar yürütülebilir.

Araştırma sonucunda okul müdürleriyle ilgili olumsuz algılar ortaya çıkarılmıştır. Bu algıların nedenleri dikkate alınarak olumsuzlukların düzeltilmesi yönünde okul müdürlerinin katılımıyla çalıştaylar düzenlenebilir.

Teşekkür

Çok sayıda insanın bu çalışmaya katkısı olmuştur. Araştırmanın yürütülebilmesi için ilgili kurumlara resmi yazışmaları sağlayan Erünel Sosyal Bilimler Lisesi Müdürü Sayın Özgür UYGUR’a, okullarında çalışma olanağı sağlayan tüm okulların idareci ve öğretmenlerine, ankete katılım konusunda gönüllü olan öğrencilere teşekkürlerimizi sunuyoruz.

KAYNAKLAR

- Akbaba, S ve Apaydın, Ç. 2013. Kız ve Erkek Öğretmen Adaylarının Eğitim Kavramına İlişkin Metaforik Algıları, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yöntemi, 19 (3): 329-354.
- Arslan, M. M ve Bayrakçı, M. 2006. Metaforik Düşünme ve Öğrenme Yaklaşımının Eğitim Öğretim Açısından İncelenmesi. Milli Eğitim Dergisi, 171: 100-108.
- Aydın, F. 2010. Ortaöğretim Öğrencilerinin Coğrafya Kavramına İlişkin Sahip Oldukları Metaforlar. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 10(3): 1293-1322.
- Balyer, A. 2012. Çağdaş Okul Müdürlerinin Değişen Roller, Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD) , 13 (2): 75-93.
- Çobanoğlu, M. ve Gökalp, S. 2015. Öğretmen Adaylarının Okul Müdürüne İlişkin Metaforik Algıları. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12 (31): 279-295.
- Kalyoncu, R. 2013. Sınıf Öğretmeni Adaylarının “Sanat Eğitimi Dersi” Kavramına İlişkin Metaforları. e-Journal of New World Sciences Academy, 8 (1): 90-102.

- Korkmaz F. ve Bağçeci B. 2013. Lise Öğrencilerinin “Üniversite” Kavramına İlişkin Metaforik Algıların İncelemesi, Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2 (1): 187-204.
- Tortop H. S. 2013. Öğretmen Adaylarının Üniversite Hocası Hakkındaki Metaforları ve Bir Değerlendirme Aracı Olarak Metafor. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 3 (2): 153-160.
- Turan, S., Yıldırım, N. ve Aydoğdu, E. 2012. Okul Müdürlerinin Kendi Görevlerine İlişkin Bakış Açılı. Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi, 2 (3): 63-76.
- Yalçın, M. ve Erginer A. 2012. İlköğretim Okullarında Okul Müdürüne İlişkin Metaforik Algılar. Öğretmen Eğitimi ve Eğitimcileri Dergisi, 1 (2): 229-256.
- Yalçın, M ve Erginer, A. 2014. İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Okul Müdürü Algılarına İlişkin Yaptıkları Çizimler. Eğitim ve Bilim Dergisi, 39 (171): 270-285.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. 2013. Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara, Seçkin Yayıncılık.